

Varices / spataderen

Wat zijn spataderen?

Spataderen (varices) zijn aderafwijkingen die veelvuldig voorkomen. Ze komen meer bij vrouwen voor dan bij mannen. Spataderen behoren tot de top tien van klachten waarmee mensen hun huisarts bezoeken. Slechts een deel van de mensen met spataderen bezoekt daarvoor de huisarts. Men kan met recht spreken van een volksziekte. In het algemeen wordt pas over spataderen gesproken wanneer aan de benen duidelijk zichtbare blauwe en verdikte of voelbare, wat kronkelig verlopende aderen aanwezig zijn.

Aderen, de anatomie

Het aderstelsel van de benen bestaat uit het oppervlakkige en het diepe systeem. Het oppervlakkige systeem bestaat uit zeer veel kleine aders die het been als een net omhullen. Ongeveer 10% tot 20% van het bloed uit de oppervlakkige aders verzamelt zich in de grote stamaders (de zogenaamde vena saphena magna (VSM) en de vena saphena parva (VSP)). Deze 2 stamaders monden uit in het diepe systeem, respectievelijk ter hoogte van de lies en ter hoogte van de knieholte. Het bloed wordt ook via verbindingsaderen (perforerende aderen) van het oppervlakkige naar het dieper liggende systeem vervoerd. Dit diepe systeem verzorgt het grootste deel (90%) van de afvoer van het bloed vanuit de benen en is onzichtbaar ingebed in de beenspieren.

Aderen, de functie

Aderen zijn bloedvaten die zorgen voor de terugstroom van het bloed naar het hart. Bij het aanspannen van de spieren, bijvoorbeeld tijdens het lopen, wordt het bloed in de diepe aders, die in de spieren liggen, omhoog gestuwd in de richting van het hart. We noemen dit de spierpomp.

De spierpompen in het been vormen het belangrijkste mechanisme om het bloed vanuit de voet (tegen de zwaartekracht in) via de aderen weer terug naar het hart te vervoeren. De kuitspierpomp is de belangrijkste spierpomp. Deze kan ook functioneren terwijl men zit door het op en neer bewegen van de voeten. U voelt de kuitspier zich aanspannen en ontspannen en dit bevordert dat het bloed in de richting van het hart stroomt. In de aderen zitten kleppen die voorkomen dat het bloed terugstroomt.

Daarnaast kan door het niet goed terugstromen van het bloed naar het hart (veneuze insufficiëntie) ook stuwings- en als gevolg hiervan vochtophoping (oedeem) rond de enkels ontstaan. Deze klachten nemen toe in de loop van de dag, na lang staan en bij warm weer. Als vochtophoping lang bestaat kunnen aan de onderbenen verschijnselen ontstaan, zoals pigmentvorming, eczeem, witte verlittekening, verharding van de huid en het onderhuidse vetweefsel en uiteindelijk een open been (ulcus cruris venosum).

Spataderen veroorzaken vaak helemaal geen klachten. Veel mensen zullen de aanwezigheid van spataderen als storend of lelijk ervaren. Spataderen nemen in de loop der jaren meestal geleidelijk in ernst toe.

Hoe wordt de diagnose gesteld?

Patiënten met spataderen worden eerst in een ontspannen, staande houding onderzocht. Gelet wordt op zichtbare verschijnselen van het niet goed functioneren van het adersysteem en op huidafwijkingen. Een aanvullend onderzoek is nodig om onder andere vast te stellen hoe de diepe aderen functioneren en of de spataderen behandeld kunnen of moeten worden en waar deze behandeling dan uit zal moeten bestaan. Spataderen moeten vanuit medisch oogpunt behandeld worden als er sprake is van één of meer van de hierboven genoemde klachten. Behandeling is voor iedere patiënt maatwerk.

De belangrijkste aanvullende onderzoeken zijn:

Doppler onderzoek

Dit is een pijnloos onderzoek en wordt poliklinisch uitgevoerd. Hierbij wordt gebruik gemaakt van ultrageluidsgolven waarmee onder andere de stroomrichting van het bloed in de aderen hoorbaar kan worden gemaakt en zodoende kan worden bepaald of de eerder genoemde aderkleppen goed functioneren. Als oriënterend onderzoek (screening) is de Doppler geschikt, hoewel het onderzoek met behulp van duplex (zie hieronder) de voorkeur heeft.

Duplexonderzoek

Het duplexonderzoek is een combinatie van bovenstaand Doppleronderzoek en echografie, waarbij de geluidsgolven bovendien zichtbaar worden gemaakt. De patiënt wordt meestal in staande houding onderzocht. Op die manier kan onder invloed van de zwaartekracht het terugstromen van het bloed (reflux) worden vastgesteld. Met duplexonderzoek, kunnen de ligging (anatomie), de mate waarin de kleppen al dan niet functioneren en een eventuele verstopping in de aderen door een stolsel in kaart gebracht worden. Een voordeel van het onderzoek met duplex is dat ook informatie over het diepe systeem kan worden verkregen. Informatie hierover is noodzakelijk, voordat gestart kan worden met de behandeling van spataderen. Een duplex is vaak nodig om te komen tot een op maat gesneden behandeling van spataderen.

Wat kunt u zelf nog doen?

Lopen en bewegen zijn noodzakelijk voor een goed resultaat. Het is verstandig een à twee uur per dag te wandelen. Lang staan, stilzitten, zwaar tillen en warmte moeten worden vermeden. Bij langdurig zitten kan het verstandig zijn de benen hoog te leggen.

Wat zijn de vooruitzichten?

Afhankelijk van de omvang en de oorzaak van de spataderen zal een bepaalde behandeling meer of minder succesvol zijn. Bij de ene persoon komen de spataderen snel terug, bij de andere blijven ze een aantal jaren weg. Wat de behandelaar in feite doet is spataderen opruimen, de neiging om elders spataderen te ontwikkelen wordt door de behandeling niet weggenomen.

Meer informatie

Meer informatie is te verkrijgen via info.vvvp@shhv.nl of te downloaden op www.vaatpatient.nl.

Heeft u nog vragen, dan kunt u op werkdagen, tijdens kantooruren bellen met één van de artsen of verpleegkundigen van de Spataderkliniek, ☎ **(036) 868 92 72**.

Bron: Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie, 1990